

Τό φιλολαϊκόν στοιχείον στήν Τοπική Αυτόδιοίκηση

Νικήτας Λιοναράκης

“Τό δημοτικό συμβούλιο τής Θεσσαλονίκης ψήφισε ομόφωνα τήν απόφαση γιά καθορισμό τών συντελεστών τελών καθαριότητας και φωτισμού, αυξημένων μόνο κατά 25%, σέ σχέση μέ τά περσινά. Θά πρέπει νά σημειωθεί ότι οί υπηρεσίες του δήμου, εισηγήθηκαν αύξηση πλέον του 50% προκειμένου νά καλυφθούν οί αυξημένες δαπάνες (μισθοί, ανταλλακτικά, καυσίμα κ.λ.π.). Η αύξηση, που είναι υποχρεωτική από τό νόμο, δέν καλύπτει όλες τίς προβλεπόμενες δαπάνες. Τό Δ.Σ. όμως πιστεύει ότι ή σημερινή κυβέρνηση, θά δεχθεί τό έλλειμμα που θά δημιουργηθεί, νά καλυφθεί από ένισχυση του κρατικού προϋπολογισμού. Τέλος ανακοινώθηκε ότι ή κυβέρνηση, ένισχυσε ήδη τό δήμο μέ 60 εκ., από τά όποία τά 40 εκ. θά καλύψουν οικονομικά κενά που δημιουργήθηκαν τόν περσιόνο χρόνο, στην καθαριότητα.”

εφημερίδα ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ 27/11/81

“Αν χρειάστηκε τό έρέθισμα που δημοσιεύτηκε στή “Μακεδονία” γιά νά γραφεί αυτό τό σημείωμα, αυτό δέν σημαίνει ότι τά γεγονότα που αναφέρει, αποτέλεσαν “κεραυνό έν αιθρία” ούτε φυσικά τό “λαυράκι” που δύσκολα τό ξαναδρίσκεις. Αναφερόμαστε φυσικά σέ μία χαρακτηριστική πτυχή αυτού που ονομάζεται οικονομικό πρόβλημα τών δήμων και κοινοτήτων και ειδικότερα στα λεγόμενα “ανταποδοτικά τέλη”. Σύμφωνα μέ τό σχετικό άρθρο στό νόμο “περί έσόδων” τών “Οργανισμών Τοπικής Αυτόδιοίκησης, τά τέλη γιά τήν καθαριότητα θά πρέπει νά καλύπτουν υποχρεωτικά τίς “έν γένει δαπάνες λειτουργίας τής υπηρεσίας”. Αυτή τήν έννοια έχει και ή όνομασία, που δέν είναι “φόρος”, αλλά “τέλος” και μάλιστα έντελώς ανταποδοτικού χαρακτήρα. Στίς οδηγίες του Υπουργείου Έσωτερικών γιά τήν εφαρμογή του νόμου, βλέπουμε ότι τονίζεται ιδιαίτερα ή υποχρέωση νά καθορίζονται σέ τέτοιο ύψος οί συντελεστές, ώστε νά καλύπτονται όλες άνεξαιρέτως οί δαπάνες λειτουργίας τών αντίστοιχων υπηρεσιών. Η έπιμονή αυτή του νομοθέτη δέν ήταν χωρίς λόγο. Στίς ίδιες οδηγίες αναφέρεται:

“Η καθιέρωση αυτής τής υποχρέωσης κρίθηκε αναγκαία γιατί σέ πολλές περιπτώσεις παρατηρήθηκε τό φαινόμενο τής θεβαίωσης είσπραξης έσόδων από τά ανταποδοτικά τέλη που υπολείπονται κατά πολύ τών αντίστοιχων δαπανών, μέ αποτέλεσμα οί οργανισμοί αυτοί ν’ άδυνατούν, άνεπίτρεπτα, νά καλύψουν τίς ανάγκες και τίς δαπάνες τών αντίστοιχων υπηρεσιών και νά ζητούν έπιμόνως τήν κάλυψη τών χρηματικών κενών από τό ‘Υπ. Έσωτερικών”.

Βέβαια όλα αυτά γιά κάποιον που δέν έχει άμεση εικόνα τής πραγματικότητας στό χώρο τής αυτόδιοίκησης, ήχουν περίεργα και παράλογα. Πράγματι τί χρειάζεται ή τόση υπογράμμιση γιά κάτι αυτόνομο; Νά εισπράττει δηλαδή ό δήμος τ’ αντίστοιχα ποσά που δαπανά. Τή στιγμή μάλιστα που όπως είναι γνωστό σ’ όλους, ή μεγάλη πληγή και άγωνία τών δήμων, δέν είναι άλλη από τά οικονομικά.

Στήν πραγματικότητα θέβαια τό άσημαντο αυτό έδάφιο τής Μακεδονίας υπογραμμίζει άπλά άλλα πολύ χαρακτηριστικά, μία δολέκηση νοοτροπία στών δήμων και κοινοτήτων που εμφανίζεται, μέ τή μία ή τήν άλλη μορφή, σ’ όλες τίς πτυχές αυτού που ονομάζουμε οικονομικό πρόβλημα τών Οργανισμών Τοπικής Αυτόδιοίκησης (ΟΤΑ). Σήμερα δέ, αποκτά μία έντελώς ιδιαίτερη έπικαιρότητα, μιάς και είναι άμεσα συνδεδεμένο, μέ οποιαδήποτε μεταρρυθμιστική προσπάθεια στό χώρο αυτό.

Γιά νά γίνει όμως μία πρώτη άνάλυση αυτού του προβλήματος, θά πρέπει νά προηγηθεί μία έξήγηση τής “παράδοξολογίας” που εμφανίζεται νά έχει κάνει ό δήμος Θεσσαλονίκης. Και μία τέτοια έξήγηση δέν μπορεί νά είναι άσχετη από μία σύντομη - δυστυχώς - αναδρομή στό ρόλο που επιφυλάχθηκε γιά τήν Τ.Α., στα πλαίσια του ύπεροργανωτικού κράτους που είχαν γιά μοντέλο όλες σχεδόν οί κυβερνήσεις μετά τήν άνεξαρτησία τής χώρας. Στο μοντέλο αυτό, ή Τ.Α. δέν είχε πολλά περιθώρια. Μία συνεχής διελκυστίδα σφουρίκωσης πόρων και άρμοδιοτήτων, είναι ή ιστορία του θεσμού στην Ελλάδα. Σοβαροί πόροι μέ τή μορφή δημοτικών φόρων, που είχαν κάποτε αποδοθεί, αφαιρούνται υόλις γίνονται αποδοτικοί. Άρμοδιότητες που μοιράζονται μέ τό ένα χέρι, αφαιρούνται και μέ τά δύο. Όλα αυτά θέβαια συνετέλεσαν στή διαμόρφωση ενός περιθωριακού θεσμού, που ασχολείται κυρίως μέ σκουπίδια και πιστοποιητικά. Περισσότερο από τό 60% τών έτήσιων έξόδων τους, αφορά σέ έξοδα λειτουργίας, ενώ τό 40% τών έξόδων τους προέρχεται από τά ανταποδοτικά τέλη που προκαρούμε.

Στα πλαίσια θέβαια ενός παραρλιτισμένου θεσμού, δέν μπορείς νά συναντήσεις υγιείς καταστάσεις. Η συνεχής ύποτίμηση και ύποβάθμιση του θεσμού δημιούργησε μία δολέκηση σειρά συνήθειες και αντιδράσεις, που υόνη άντιστοιχία μπορούν νά ήρουν στίς αντιδράσεις του καταπιεσμένου παιδιού προς τούς γονείς του, του ύποτέλου προς τόν έξουσιαστή. Βέβαια οί χαρακτηρισμοί αυτοί μπορεί νά είναι ύπεροβολικοί. Δείχνουν όμως αρκετά εύλογα, μέσα στην ύπερβολή τους, τήν ανάγκη ν’ άνεγνωσθεί μέ διαφορετικό τρόπο ένα σύνολο γενικότερων καταστάσεων, που συνδέονται μέ τήν αυτόδιοίκηση στην Ελλάδα.

Στά οικονομικά όμως πάλι. Η εικόνα που μπορεί ν’ αποδώσει χαρακτηριστικά τίς σχέσεις δήμων-κεντρικής έξουσίας, αναφέρεται χαρακτηριστικά από ένα δήμαρχο στό πρόσφατο συνέδριο του Ηρακλείου: “... ένεργήσαμε πάντα σάν τούς μαχητές τών χαρακωμάτων του α’ παγκοσμίου πολέμου στό μέτωπο τής Γαλλίας. Αντάλλάσαμε δηλαδή πυρά, ω ή αποτέλεσμα σινηθώς - υπό μορφή τελεσιγράφων - ένό, ύποτίθεται παραιμέναμε όχρωμένοι στίς θέσεις μας”.

Ποιά είναι όμως τά παρεπόμενα, οί επιπτώσεις αυτής τής μόνιμης τάσης γιά περιθωριοποίηση του θεσμού; Δέν έχουμε θέβαια τήν πρόθεση νά έρευνήσουμε σέ βάθος τό θέμα, που ούτως ή άλλως απαιτεί τή συνδρομή κοινωνιολόγων, έρευνητών τών ψυχικών αντιδράσεων κ.λ.π. Άξίζει όμως νά σταθούμε σέ όρισμένα, που σχετίζονται πιο άμεσα και μέ τό θέμα που εξετάζουμε.

Αναπτύχθηκε καταρχήν, μία νοοτροπία που συνδύαζε τήν πιο μεγάλη επιδίωξη έννοιας, γιά οικονομικές παροχές από τήν κεντρική διοίκηση, μέ τήν πιο μεγάλη φραστική επαναστατικότητα. Είναι κοινό μυστικό ότι ή παρουσία δημάρχων και κοινοταρχών στους ύπουργικούς προθάλαμους και τά άνεθοκατεδάσματα στίς σκάλες τών άρμοδίων, αποτέλεσε βασικό μέσο γιά τούς “έκπροσώπους του λαού” προκειμένου νά επιδείξουν κάποιο έργο.

Αυτή πάλι ή έννοια του “έκανε έργα”, έχει μετατραπεί σέ μοναδικό κριτήριο έπιτυχίας ή όχι, τής κάθε δημοτικής άρχης. Γεγονός που ύποβάλλεται άμεσα από τίς συντηρητικές κυβερνήσεις μέ μορφές όπως “ψηφίστε δεξιούς που έχοντας τήν έννοια μας, θά παίρνουν δάνεια και θά κάνουν έργα”. Από τήν άλλη, οί “προοδευτικοί” δήμαρχοι και κοινοτάρχες δέν διαφοροποιούνται αισθητά στό σημείο αυτό. Και γ’ αυτούς ή πεμπτοσύνη τής έπιτυχίας, σχετίζεται μέ παρόμοιας μορφής “έργα”, μόνο που έδώ τό άνεθοκατεδάσμα στα ύπουργεία, συνοδεύεται και από άπειλές “πιέσεων και κινητοποιήσεων”.

Νά τί αναφέρει σχετικά ό εισηγητής του προκάμτου συνεδρίου: “... Αναφορές ένήμερωσης του λαού, πορείες διαμαρτυρίας, άπεργίες πείνας, που έχουν εύκολη μέν τήν είσοδο, ίσως

δέ και διασκεδαστική, κωμική δέ συνήθως την έξοδο".

Από αυτή τη «φραστική επαναστατικότητα» και αντιπολιτευση, δέν εξαιρούνται ούτε οι δήμαρχοι της δεξιάς. Είναι ενδιαφέρον ότι όλες οι αποφάσεις για κινητοποιήσεις και όλα τα ψηφίσματα διεκδικήσεων, ψηφίστηκαν ομόφωνα. Δέν πρέπει να περάσει δέ απαραίτητο ότι οι συντηρητικοί δήμαρχοι και κοινοτάρχες, ξεπερνούν το 50%; "Όλα αυτά όμως προς τα πάνω. Η νοσοφροσία που έχει επικρατήσει στις σχέσεις με τους δημότες, συνδέεται με μία έντελώς αντίστροφη λογική. Η φραστική επαναστατικότητα έχει υποκατασταθεί εδώ με ένα φιλολαϊκό θεομπαλιισμό, ή αγωνιστικότητα με άρνηση άσκησης υπεύθυνης πολιτικής και ή μεταφορά της ευθύνης στο άπορο-πο κράτος και τη δεξιά, αναγορεύτηκε σε μόνιο αλλοθι για την εύκολη λύση της απραξίας ή της αντικατάστασης της ευθύνης για δράση, με την προετοιμασία "δονκιχωτικών αντιπολιτευτικών επιχειρήσεων".

Κοινός λοιπόν παρονομαστής, σ' ολόκληρο τό φάσμα των οικονομικών συναλλαγών της Τ.Α. με τους δημότες, δέν είναι άλλος από μία συνεχή παραμέληση, για να χρησιμοποιήσουμε τον πιο έπιεική όρο, άσκησης πολιτικής για άντληση πόρων. Και όσο παραμελείται αυτό τό καθήκον, στο όνομα μάλιστα διαφόρων φιλολαϊκών διακηρύξεων, τόσο κλιμακώνεται ή άξιοση χρηματικών ενισχύσεων από τον κρατικό προϋπολογισμό.

Εδώ βέβαια πρέπει να ξεκαθαριστούν δύο πράγματα. Η άξιοση της Τ.Α. για αναδιάταξη του όλου δημοσιονομικού συστήματος, που σχετίζεται με ένα ευρύτερο ρόλο της και με αυξημένους πόρους από τον κρατικό προϋπολογισμό, που είναι όρθή, δέν έχει καμιά απολύτως σχέση με τη μετατροπή της σε αλλοθι για την άρνηση άσκησης, της ήδη υπάρχουσας, φορολογικής δυνατότητας.

Πολύ περισσότερο δέ, δέν μπορεί να έχει καμιά λογική τό έπιχείρημα ότι τό διεκδικητικό σκέλος των οικονομικών αιτημάτων, νομιμοποιεί υποτίμηση της ανάγκης για συγκεκριμένη ευθύνη της Τ.Α. στην ανάπτυξη διαδικασία. Τό πρότυπο του "αγωνιστή" δημάρχου, που προβάλλεται, δέν έχει και μεγάλη σχέση, άκόμα και αν ό "αγωνιστής" ήταν εκτός εισαγωγικών, με την υπεύθυνη παρέμβαση, στην ανάπτυξη της περιοχής.

Ας δούμε όμως όρισμένες μορφές που παίρνει αυτή ή παραμέληση της ευθύνης για άντληση πόρων, στους έπιμέρους οικονομικούς τομείς.

Σέ σχέση με τ' ανταποδοτικά τέλη, που στάθηκαν και ή άφορμή για τό σημείωμα αυτό, τά πράγματα έχουν ως έξης. "Ένας σεβαστός αριθμός δήμων και κοινοτήτων, έντελώς συνειδητά, παραλείπει να όρεισει τον σωστό συντελεστή. Ήδη τό γεγονός ότι ό νομοθέτης αναγκάστηκε να περιλάβει ειδικές διατάξεις που έπιτάσσουν κάτι που θα έπρεπε να είναι αυτόνόητο, είναι άρκετά ένδεικτικό. Ήδη δέ στον ν. 1080 περιλήφθηκε ειδικό άρθρο που άπειλεί με στέρωση της κρατικής ενίσχυσης τους Ο.Τ.Α. έκείνους, που παραλείπουν να "άσκησουν τά εκ των κειμένων διατάξεις παρεχόμενα εις αυτούς δικαιώματα έπιβολής φορολογίας". Ασχετα βέβαια από τον λαθιένο τρόπο που αντιμετώπιστηκε τό θέμα, τό γεγονός είναι πως ή φορο-αποφυγή έχει πάρει τεράστιες διαστάσεις στη χώρα μας.

Πέροι, κατά τη διάρκεια της συζήτησης στη βουλή, κάποιος ύπουργός όνομάτισε τον δήμο Αγρινίου, έπειδή είχε ξεπεράσει, φαίνεται, τά όρια. Είναι δέ πολύ γνωστή ή φρασολογία, από δελτία τύπου ή ανακοινώσεις δήμων, ότι "οι ύπηρεσίες του δήμου είσηγήθηκαν στο δημοτικό συμβούλιο αύξηση των τελών κατά 30% και τό Δ.Σ. άποφάσισε την αύξηση μόνο κατά 15%", ή "ό δήμαρχος τάδε δέν έπιβαρύνει άλλο τους δημότες". Χαρακτηριστικές είναι και οι τοποθετήσεις των δημοτικών συμβούλων κατά τη διάρκεια των σχετικών συζητήσεων. "Ο συναγωνισμός ατόμων που δημαγωγούν και πολιτικών σχηματισμών που διεκδικούν τά προτεία σε φιλολαϊσμό, ξεπερνούν

κάθε όριο. Έτσι έρραφεται στα ύπερ των ατόμων ή των ομάδων αυτών, τό κατεδάσμα του ποσοστού της αύξησης που είσηγούνται οι τεχνικές ύπηρεσίες, που έχουν κάνει όφεία τους λογαριασμούς τους. Η άνευθυνότητα όμως ξεπερνάει κάθε όριο, στις διάφορες ανακοινώσεις που ακολουθούν. Οι δημότες καλούνται να χειροκροτήσουν την άνευθυνότητα, που διαλύει την έπιτυχία της. "Με τον άρωνα των τάδε, δέν ή αύξηθούν γέτος τά τέλη" ή "τό τάδε κόμμα ξεπούλησε τους δημότες" γιατί (άκουσον, άκουσον!!) άποδέχτηκε ότι αν ό πληθωρισμός, μισθοί, καλύτερωση των παρεχόμενων ύπηρεσιών, άκόμα και ή συντήρηση των αυτοκινήτων, στοιχεία τόσα, σ' αντίστοιχο ποσοστό έπρεπε ν' αύξηθούν τά τέλη! Βέβαια την ίδια στιγμή οι ίδιοι άνθρωποι έξαπολούν μέδους εναντίον της δεξιάς, γιατί δέν δοήθηκε την καθαριότητα της πόλης!! Κάποιο παρόμοιο γεγονός θα είχε υπόψη του αυτός που πρωτοείπε τό ανέκδοτο για "ένα που αφού σκότωσε τον πατέρα και τη μάνα του, έκλαιγε και ζητούσε βοήθεια, γιατί ήταν όρφανός!!". Κάτι παρόμοιο συμβαίνει και με τη δημοτική περιουσία. Θεωρώντας περιουσία και τους χώρους που νοικιάζει ό κάθε δήμος, έχουμε εδώ τό γνωστό θέμα των "άστείων" ένοικίων.

Βέβαια όποιος δέν μπορεί να έχει μία άμεση εικόνα της πραγματικότητας δέν μπορεί να φανταστεί τό μέγεθος των πόρων που χάνονται. Και να λέγε κανείς ότι χάνονται ύπερ κάποιων φτωχών εργαζομένων, Μεγάλο-ιδιοκτήτες και μεγάλο-έπιχειρηματίες είναι τίς πιο πολλές φορές οι έπενδοσιαστές πλατειών, πεζοδρομίων κ.λπ. Ένδειξεις μόνο, για τό μέγεθος των ποσών που χάνονται μās δίνει ή άποφασιστική στάση του Δ.Σ. της Αθήνας, που ανακάλυψε ότι οι καρέκλες των ξενοδοχείων της πλατείας Συντάγματος, πληρώνουν μία και δύο δραχμές, όταν ό κάθε πελάτης αφήνει 100 δραχ τό λιγότερο. Αύξησης 500% ή και 2000% σε τέτοιες περιπτώσεις όχι μόνο φέρνουν τεράστια έσοδα στους δήμους, αλλά θα είναι ένα άκόμα δόγμα "ανακατανομή" ύπερ του λαού. Πρόσφατο είναι τό παράδειγμα των "νονών" της δημοτικής αγοράς, που νοικίαζαν τά μαγαζιά αντί 15 ή 20 δραχ και τά έπινοικίαζαν αντί 300.000!! Και αυτά όλα σχετίζονται μόνο με την άπλή πλευρά της "άξιοποίησης" της δημοτικής περιουσίας. Τά έξρημα και άνεμετώλυντα οικόπεδα, στα πιο κεντρικά σημεία των δήμων, δέν είναι έξαιρεση. Αντίθετα είναι ό κανόνας. Και έρχεται ένας δήμαρχος, ό κ. Μπένος από την Καλαμάτα, που χωρίς να χαράμισει και μεγάλη ποσότητα φαιάς ουσίας, δημιουργεί μια Α.Ε. λαϊκής βάσης όπου διατηρώντας την πλειοψηφία με την παραχώρηση ενός δημοτικού οικόπεδου στην εταιρεία και με ένα δάνειο από την τραπεζα, φτιάχνει, μια δημοτική αγορά, που θα φέρνει σοβαρά έσοδα στο δήμο, χωρίς αυτός να έχει έπενδυσει ούτε μία δραχμή! Έξισον ένδιαφέρον είναι τό έξης γεγονός. Με τον ν. 1080 ή κυβένηση, έδινε στους Ο.Τ.Α. τό δικαίωμα να έπιβάλλουν ένα τέλος από 6 ως 16 δραχ, τό τ.μ. των ηλεκτροδοτούμενων έπιφανειών. Τά έσοδα του τέλους αυτού θα ξεπερνούσαν τό 1 δις και μάλιστα θα ήταν "έλεύθερα" (υπορούσαν να ξοδευτούν με όποιο τρόπο άποφάσιζαν οι δήμοι). Τό σχετικό άρθρο προκάλεσε τραγελαφικές καταστάσεις. Η ίδια ή Κεντρική Ένοψη Δήμων και Κοινοτήτων (ΚΕΔΚΕ) τό άποδέχτηκε, προβάλλοντας μόνο διαφωνίες ως προς την άπουσία κλιμάκωσης στην έπιβαρυνση. Η μόνη διαφωνία προήλθε από τον έκφραστή της πολιτικής της Ν.Δ., στο χώρο της Τ.Α., δήμαρχο Σεργίων κ. Ανδρέου!! Τό ΠΑΣΟΚ και τό ΚΚΕ τό άποδέχτηκαν. Από κει και πέρα όλοι οι δήμοι που έλέγχονται από τό ΚΚΕ και λιγότερο από τό ΠΑΣΟΚ, έβραζαν τις έξης πανομοιότυπες λίγο-πολύ ανακοινώσεις: α) Καταδικάζουμε τη δεξιά που μās μετατρέπει σε φοροπλήγες του λαού. β) Έμεις δέν θέλουμε να έπιβάλλουμε τον φόρο και γ) Έπειδή όμως μās αναγκάζουν, τον έπιβάλλουμε! Όταν βέβαια ό τότε ύπουργός των Οικονομικών κ. Έδερτ, κανοντας ένα έξυπνο έλιγμο, τους διαβεβαίωσε ότι κανείς δέν τους

επιβάλλει τό φόρο, κανένας δήμος δέν σταμάτησε τόν τεράλο-
σοφύτη. "Δέν θέλουμε... μᾶς ἀναγκάζουν... τόν ἐπιβάλλουμε".

Πρὶν κλείσουμε ὅμως αὐτή τήν ἀναφορά στίς μεγάλες εὐθύνες
πού ἔχει καί ἡ ἴδια ἡ Τ.Α. γιά τήν οικονομική δυσπραγία της,
πρέπει νά πούμε δυό λόγια καί γιά τήν τόσο συχνά ἐπαναλαμ-
βανόμενη φράση. "Δέν θέλουμε νά γίνουμε φορομηχίτες" ἢ "ἡ
δεξιά μεθοδεύει τή συγκρούση δημοτῶν - δημοτικών ἀρχῶν
ἐξωθώντας τους, σέ ἀντιλαϊκές φορομηχίτικες ἀποφάσεις".

"Ἄν ἴσως φανεῖ ὑπερβολή ἡ διατύπωση "γιά τήν τόσο συχνά
ἐπαναλαμβανόμενη" καί θεωρηθεῖ ὅτι κάτι τέτοιο δέν μπορεῖ
νά εἶναι, παρά περιθωριακό φαινόμενο, τότε καλύτερα νά
χρησιμοποιήσουμε ἕνα ἐπιχείρημα ἀπό "τό ἐσωτερικό" τοῦ
θεσμοῦ. Εἶναι εὐκόλο νά φανταστεῖ κανεῖς πόσο διαδεδομένες
εἶναι αὐτές οἱ ἀντιλήψεις, ἀπό τό σχετικό ἐδάφιο τῆς εἰσηγή-
σης τοῦ κ. Καρέλλη, δημάρχου Ἡρακλείου (ὁ ἴδιος διαφορο-
ποιεῖται βέβαια ἀπό αὐτές τίς προβληματικές). Λέει ὁ κ. Καρέ-
λης μέ ἀρκετή δόση ειρωνίας: "Τό ἐπιχείρημα βέβαια ὅτι ἡ
πρόταση γιά τήν ἐπιβολή φορολογίας δέν πρέπει νά προέλθει
ἀπό τήν Τ.Α. γιά νά μὴ χάσουμε τή δημοτικότητα μας δέν εἶναι
ἴσχυρο, ὅπως ἐμφανίζεται ἀπό πρώτη ὄψη». Δέν εἶναι ἴσχυρο
γιατί, πρῶτα, θά πρέπει νά ἐπιλέξουμε μεταξὺ ἀποτελεσματικότητας
καί δημοτικότητας καί δεύτερο, μιά καί σίγουρα κάποιος
θά χάσει τήν δημοτικότητά του, γιατί νά εἶναι αὐτός ὁ ὑπο-
σχός τῶν οικονομικῶν πού καλεῖται νά δώσει τά χρήματα καί
ὄχι ὁ δήμαρχος πού τά ζητά.

Ἐο φετιχισμός τοῦ... ἀριθμοῦ

Ἡ νέα κυβέρνηση τοῦ ΠΑΣΟΚ ἔχει πολύ προωθημένο πρό-
γραμμα γιά τήν Τ.Α. καί ἡ ἐφαρμογή του, πράγματι θά φέρεῖ
τό θεσμό σέ μιά ποιοτικά διαφορετική θέση. Εἶναι ὅμως αὐτο-
νόητο καί χιλιοεπιωμένο πῶς ἡ ὁποια ἀναγεννητική προσπά-
θεια στό χώρο τῆς Τ.Α., δέν μπορεῖ νά ἀφορᾷ μόνο ἀλλαγές
στήν κυβερνητική πολιτική, ἀλλά χρειάζονται καί ἀντίστοιχες
ἀλλαγές στό ἐσωτερικό τοῦ θεσμοῦ. Ἰδιαίτερα δέ στό ξεπέρα-
σμα τῆς λογικῆς τῶν τελεσιγράφων, τῆς "ἀπ' ἔξω" κριτικῆς, τῆς
ἀρνησης μ' ἄλλα λόγια, ν' ἀσκήσουν οἱ δήμοι ὑπεύθυνη πολιτι-
κή. Ἐο χώρος τῶν οικονομικῶν θά εἶναι ἴσως ὁ πῶς εὐαίσθητος
χώρος πού θά δοκιμαστεῖ στήν πράξη τό ξεπέρασμα αὐτῶν τῶν
ἀντιλήψεων. Καί εἶναι διπλά κρίσιμο, γιατί ἂν δέν ἀνατραπεῖ
ριζικά ἡ μέχρι σήμερα νοοτροπία, τῆς ἀρνητικῆς δηλαδή
ἀντλήσης πόρων πού τούς ἀνήκουν καί τῆς παράλληλης μεταδι-
κασίας τῆς εὐθύνῃς γιά χρηματοδότηση στήν κυβέρνηση, καμιά
ἀλλαγή δέν μπορεῖ νά προχωρήσει στό χώρο αὐτό.

Γιά νά δοῦμε ὅμως πῶς ἐμφανίζεται ἡ κατάσταση σήμερα. Ἡ
συμπύκνωση ὄλων ὄσων ἀναφέρθηκαν παραπάνω, σ' ἐπίπεδο
διεκδίκησης, περιλαμβάνεται σ' ἕνα φετιχ: Τό ποσοστό 8% τοῦ
προϋπολογισμοῦ, πού πρέπει νά δοθεῖ στήν Τ.Α. Αὐτός ὁ
ἀριθμός ἔχει γραφεῖ σ' ὄλες τίς ἀγωνιστικές σημαίες, ἔχει
περιληφθεῖ σ' ὄλα τά ὁμόφωνα ψηφίσματα καί μόνο τό 17%, σ'
ἄλλους χώρους, ἔχει γνωρίζει ἐφαμύλλη δόξα καί προβολή.
"Ὅλοι ἀναγνωρίζουν πῶς ὁ συγκεκριμένος ἀριθμός εἶναι αὐθαι-
ρετος, πολλοί μιλοῦν, σέ ἰδιωτικό ἐπίπεδο, γιά λαθμενόμενο στό-
χο, πάντως τό γεγονός εἶναι ὅτι μέχρι σήμερα ποτέ καί κανένας
δέν τό ἀμφισβήτησε δημόσια. Καί δέν εἶναι δύσκολο νά ἐξηγη-
θεῖ τό γιατί. Ἐπὶ τήν πλευρά τῶν κυβερνήσεων τῆς δεξιάς, ἡ
συμπύκνωση ὄλων τῶν ἀπαιτήσεων σ' αὐτό τό μαγικό νούμερο,
ἦταν θεῖο δῶρο. Δέσμη τῆς φιλοσοφίας τῆς γιά ἕνα συγ-
κεντρωτικό κράτος, ἡ δεξιά, πολύ λίγο χώρο γιά τήν Τ.Α. ἦταν
διατεθειμένη νά ἀφήσει. Ἐο ὑποβιβασμός τῆς λοιπῶν σέ σκοπι-
διάρχη καί ἐκδότη πιστοποιητικῶν, ἦταν ἡ μιά μόνο ὄψη τοῦ
νομίσματος. Γιατί βέβαια κανένας ὑπουργός δέν πίστευε ποτέ
ὅτι ἔπρεπε ν' ἀγωνιστεῖ γιά σοβαρό ρόλο τῆς Τ.Α. στή διοικητι-
κή μηχανή. Ἐτοι ἡ μεγαλύτερη φιλοδοξία πού μπορούσαν νά

ἔχουν, δέν ἦταν ἄλλη ἀπὸ τή διοχέτευση τῆς μόνιμης δυσαρ-
σκείας σέ ἀνώδυνη ἀντιπολίτευση, καί τό 8%, ἦταν ἀνώδυνη
ἀντιπολίτευση. Θά ἔπρεπε νά εἶναι στά πρόθυρα τῆς τρέλας ἡ
κυβέρνηση πού θά ἔδινε ξαφνικά 8% στή συγκεκριμένη Τ.Α.
τῶν συγκεκριμένων ἀρμοδιοτήτων καί, κυρίως, τῆς συγκεκρι-
μένης νοοτροπίας. Παράλληλα ἡ ἐμμονή στό 8%, ἀπέτρεπε
κάθε προβολή συγκεκριμένων αἰτημάτων, διαρθρωτικοῦ χαρα-
κτήρα, πού θά ἔτειναν σ' ἕνα μεγαλύτερο ποσοστό ἀπὸ τόν
προϋπολογισμό, ἔναντι τοῦ 1,5% πού ἔπαιρνε μέχρι τότε ἡ
Τ.Α.. Τό 8% ὅμως διευκόλυνε καί τήν ἴδια τήν αὐτοδιοίκηση.
Εἶναι πολύ διαδεδομένη ἡ "μύθοσ". Βάζεις ἕνα ἀπιαστο
στόχο καί ἀπὸ 'κεῖ καί πέρα διαθέτεις τό ἄλλοθι τῆς δικαιολο-
γημένης ἀπραξίας. Πολύ περισσότερο μάλιστα, ὅταν ὑπάρχει ἡ
εὐχέρεια νά θαφτίζεις ἄλλον ὑπεύθυνο γι' αὐτή τήν ἀπραξία.
Μέχρι σήμερα δέν ἔχει παρουσιαστεῖ περίπτωση δήμαρχου ἢ
κοινοτάρχη, πού ν' ἀρνήθηκε τή συμμετοχή του σ' αὐτό τό
ρόλο. Δεξιοί, κεντροί καί ἀριστεροί, ὁμοίωνα, ψήφισαν γιά
8%, χρόνια ὀλόκληρα. Τό 8% ὅμως δόλεψε καί τήν τότε ἀντι-
πολίτευση. Προβάλλοντας το, πετύχαινε ταυτόχρονα δύο στό-
χους. Διατηροῦσε τό μέτωπο ἀνοιχτό πρὸς τήν κυβέρνηση,
συμπλέοντας μέ τό σύνολο τῶν δημοτικῶν ἀρχόντων καί
παράλληλα, δέν ἔμπαινε στό δύσκολο μονοπάτι τῆς ἐπεξεργα-
σίας, δηλαδή πολιτικῆς γραμμῆς, πού θά τῆς ἐπέτρεπε δημοιο-
γική κριτική καί ὄχι "ἀπ' ἔξω" συνθηματολογία. Βέβαια αὐτό
δέν μπορεῖ νά εἶναι ἄσχετο μέ ἀντιλήψεις γιά "γκρέμισμα τῆς
δεξιάς", γιά "ὄ,τι κάνει ἡ δεξιά εἶναι κακό" ἢ ὅτι "ἀντιπολί-
τευση σημαίνει μετατροπή ὄλων τῶν ἀποχρώσεων σέ μαῦρο".
Καί πράγματι, ὅσον ἀφορᾷ τό ΚΚΕ, κάτι τέτοιο ἐκφράζει τήν
πολιτική του στρατηγική σ' ἕνα μεγάλο βαθμό. Σ' ἕνα μεγάλο
ποσοστό ἐξέφραζε καί τό ΠΑΣΟΚ, στή φάση κύρια τῆς μετα-
τροπῆς τῶν πάντων σέ συνθήματα. Εἶναι γεγονός ὅτι ἤδη ἀπὸ
τόν Μάρτη τοῦ '81, στήν πανελλήνια σύσκεψη γιά τήν Τ.Α., τό
ΠΑΣΟΚ κάνει μιά αἰσθητή στροφή καί παύει νά ἀναφέρει τό
8%. Σ' ἐπίπεδο δημοτικῶν συμβουλίων ὅμως δέν ἔγινε γνωστή
κάποια ἀντίστοιχη μεταβολή νοοτροπίας. Τό ΚΚΕ ἔσπευ, ἔχει
μιά ἐντελῶς ἀντίθετη στρατηγική. Στόν συγκεκριμένο χώρο τῆς
Τ.Α., πράγματι ἔκανε διάφορες ἐπεξεργασίες πού ἡ λογική
τους προέκταση θά ἦταν - ἂν εἶχε ἐκφραστεῖ - ἡ διαφωνία μέ τή
λογική τοῦ 8%. Ποτέ ὅμως κάτι τέτοιο δέν διατυπώθηκε ἀνοι-
χτά.

Πρὶν κλείσουμε ὅμως αὐτή τήν ἀναφορά στό 8% καί τή
λογική του, δέν πρέπει νά παραλείψουμε μιά ἐξήγηση τοῦ
"γιατί" πού ναι μέν δίνει κάποια συνολική ἐξήγηση, ἀγγίζει
ὅμως μιά οὐσιαστική πλευρά τοῦ θέματος. Ἀναφερόμαστε σέ
μιά λανθάνουσα, ἀλλά ὑπαρκτή "τρομοκρατία" ἢ ἐκδιασμός,
πού ἀπειλοῦσε ὅποιον, ἄτομο ἢ κόμμα, ξέφευγε ἀπὸ τό μαγικό
αὐτό νούμερο. Ἦταν πραγματικά δύσκολο (καί εὐκόλο μπο-
ροῦσε νά προκαλέσει ἀναθέματα προδοσίας) τό νά ἐπιχειρήσει
κανεῖς ν' ἀνατρέψει αὐτή τή λογική. Ἦταν τόσο μεγάλη ἡ
ὑποτίμηση τοῦ θεσμοῦ καί τόσο ἔντονη ἡ δυσαρρέσκεια, πού
ποτέ καί κανένας δέν διαφωτίστηκε καί ἀναφοροποιήθηκε. Ἐν
ὅμως θά ἦταν μεγάλη παράλειψη ἡ ἀποσιώπηση τοῦ κλίματος
αὐτοῦ, πού αἰτιολογεῖ καί δικαιολογεῖ, ὡς ἕνα μεγάλο βαθμό,
αὐτή τήν κατάσταση, ἄλλο τόσο λάθος θά εἶναι ἡ παράλειψη
τῆς κρίσης ὅτι, σέ τελευταία ἀνάλυση, ἐκεῖνος πού ἔβγαινε
κερδισμένος ἀπὸ αὐτή τήν ταχτική, δέν μπορούσε νά εἶναι
ἄλλος ἀπὸ τό κόμμα πού πράγματι πρόσθετε μιά τέτοια στρα-
τηγική.

Ἐοποῖος σπέρνει ἀνέμους...

Ἐνα ἀπὸ τά πρῶτα ζητήματα πού ἔπρεπε νά ἀντιμετωπίσει ἡ
νέα κυβέρνηση, ἦταν τό οικονομικό τῶν Ο.Τ.Α. Καί ὄχι μόνο
σέ σχέση μέ τά ἄμεσα αἰτήματά τους. Πράγματι λίγες μέρες

